

ÖĞRETMEN ADAYLARININ TUTUM VE MOTİVASYON DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ *

Investigation Of Attitudes And Motivation Levels Of Teacher Candidates in Terms Of Some Variables

Yrd. Doç. Dr. Meral BEKTAŞ

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, meraltahtasakal@hotmail.com Burdur/ Türkiye

Şerife KARAGÖZ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, krgz_srf@hotmail.com Burdur/Türkiye

Bektaş, M. & Karagöz, Ş. (2017). "Öğretmen Adaylarının Tutum ve Motivasyon Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Vol:3, Issue:15; pp:154-164 (ISSN:2149-8598)

ARTICLE INFO

Article History

Makale Geliş Tarihi

Article Arrival Date

20/08/2017

Makale Yayın Kabul Tarihi

The Published Rel. Date

11/09/2017

Anahtar Kelimeler

Motivasyon, Tutum, Pedagojik Formasyon, Öğretmenlik.

Keywords

Motivation, Attitude, Pedagogical Formation, Teaching.

ÖZ

Sağlıklı toplumları oluşturan önemli unsurlardan birisi eğitim sistemi ve bu sistemin etkin bir şekilde işletilmesi için en dinamik ögesi öğretmenlerdir. Öğretmenler mesleklerini icra ederken öğrencilerini olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebildiği için motivasyon ve tutum öğretmenlik mesleğinde son derece önemlidir. Bu araştırma Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları ile Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının tutum ve motivasyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini ölçmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 400 anket verisi analizlere dâhil edilmiş olup %54,3' ünü pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları ile % 45,8' ini eğitim fakültesi 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Pedagojik formasyon eğitimi ve eğitim fakültesi 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının motivasyon ve tutumlarının bazı değişkenler açısından farklılaşma olup olmadığını test etmek için bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğretmen adaylarının motivasyon düzeylerinin eğitim türüne göre farklılaştığı görülürken, cinsiyet, yaş, okuduğu bölüm ve mezun olduğu bölüme göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının tutum düzeylerinin cinsiyete ve eğitim türüne göre farklılaştığı gözlemlenirken; yaş, okuduğu bölüm, mezun olduğu bölüm değişkenleri ile aralarında bir farklılık saptanmamıştır ($p < 0.01$).

ABSTRACT

One of the important elements that constitute healthy societies is the education system and the most dynamic elementary school for the efficient operation of this system. Motivation and attitude are very important in the teaching profession since teachers can influence their students positively or negatively while performing their profession. This research was conducted to determine whether the attitudes and motivation levels of teacher candidates who are studying in the 4th grade of the Akdeniz University Faculty of Education and the pedagogical formation education teachers in the Faculty of Education differ according to some variables. Survey method was used as data collection tool in the research. Within the scope of the research, 400 questionnaire data were included in the analyzes. 54.3% of them were pedagogical formation education teachers and 45.8% of them were teacher candidates who were in education faculties. Independent sample t-test and one-way ANOVA were used to test whether the motivations and attitudes of prospective teachers in the pedagogical formation education and education faculty of the fourth grade differed in terms of some variables. According to the findings of the research, it was determined that the motivational grades of the teacher candidates differ according to the education type, but they do not differ according to the gender, age, the graduated department and the graduated graduate. While the attitudes of the teacher candidates differed according to sex and education type; ($p < 0.01$) were not found to be different from the age, the department that they read, and the department where they graduated.

1. GİRİŞ

Eğitim, hayatın her kademesinde süreklilik arz eden bir davranış değiştirme ve geliştirme sürecidir. Toplumda sağlıklı, bilimin parlak ışığına kavuşmuş, çağdaş bireyler yetiştirebilenin temelindeki en önemli unsur eğitim sistemidir. Bu sistemin etkin ve verimli bir şekilde, istenilen sonucu verecek niteliği sağlaması gerekmektedir. Öğrencide istendik davranışların oluşması, temelde öğretmenlerin niteliğine bağlıdır. Öğretmenlerin sahip olduğu yüksek motivasyon düzeyi tutum ve davranışlarını etkileyerek; öğrencilere iyi bir rol model oluşturacak ve topluma faydalı insanların yetişmesine yardımcı olacaklardır. Bilgi, sistemin ayrılmaz ve en önemli parçasıdır. Bilginin kümülatif olarak ilerlemesi, bilginin gelecek nesillere aktarılmasında ve toplumsal yapının kurulmasında baş rolü oynayan öğretmenlerin önemini arttırmaktadır.

* Bu çalışma 11-14 Mayıs 2017 tarihleri arasında Gaziantep'te düzenlenen AL-FARABI Kongresinde sunulan çalışmanın genişletilerek hazırlanmıştır

Öğretmenlik, bireylerin öğrenmelerinin belli bir amaç doğrultusunda başlatılması, yönlendirilmesi, kolaylaştırılması ve gerçekleştirilmesi sürecine ilişkin etkinlikleri kapsayan mesleğin adıdır. Eğitim sisteminin temel ve göz ardı edilemez dinamik ögesi olan öğretmenlik, toplumu tüm yönleriyle etkileme gücüne sahip mesleklerin başında gelmektedir. Bu etkinlikleri yapan kişi de öğretmenlerdir (Üstüner, 2006: 110).

Öğretmenlerin yetiştirilmesi, seçilmesi ve nitelikli bir mesleki formasyona sahip olmaları sürekli gündemde olan önemini koruyan konular arasında yer almaktadır. Öğretmenlerin niteliği eğitim sisteminin girdileri ile doğrudan ilişkili olduğundan dolayı bütün sistemin kalitesini etkilemektedir (Castetter, 1986: 221). Öğretmenler ve öğretmen adayları üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında bazı araştırmalarda tek başına öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelendiğini (Kartal ve Afacan, 2012; Özkan, 2012; Polat, 2013; Eraslan ve Çakıcı, 2011). Bazılarında öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon ile ilgili çalışmalar yapıldığı görülmüştür (Altınkurt, Yılmaz ve Erol, 2014, Alemdağ vd. 2014).

Henüz mesleki eğitimlerini tamamlamamış öğretmen adaylarının, meslek hayatlarına başlamadan önce öğretmenliğe yönelik tutumlarının ve motivasyon düzeylerinin de nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi ve istihdam edilmesi açısından son derece önemlidir. Öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumları üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını tespit etmeye yönelik bir çok çalışmanın yapıldığı gözlemlenmiş; fakat pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları ile eğitim fakültesi öğrencilerinin tutum ve motivasyonlarını inceleyen çalışmaların yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu yönüyle de çalışma literatürdeki bu eksikliğe ilişkin sağlayacağı katkı göz önüne alındığında daha da önemli hale gelmektedir. Bu bağlamda bu çalışma, eğitim fakültesinde 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinde tutum ve motivasyon düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesini hedeflemektedir.

Çalışmanın amaçlarına ulaşmak için, ilk olarak tutum ve motivasyon kavramları açıklanmış daha sonra ise amaçlarına uygun olarak eğitim fakültesi 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinde bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermedikleri ortaya koymak için yöntem bölümü detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Takip eden bölümde öğrencilerin tutum ve motivasyonlarına yönelik analizler gerçekleştirilmiştir. Son olarak ise, çalışma bulguları literatürdeki benzer çalışmaların bulguları ile karşılaştırılıp önerilerde bulunulmuştur.

2. MOTİVASYON

Motivasyon kavramı İngilizce "motivation", Latince "movere" kelimesinden türetilmiştir (Adair, 2003: 9). Harekete geçirme anlamına gelmektedir. (Şişman ve Turan, 2014: 114). "*Kişilerin belirli bir amacı gerçekleştirmek için arzu ve istekleri ile davranmaları*" biçiminde tanımlanabilir. Bireylerin arzuları, istekleri, amaçları ve ihtiyaçları doğrultusunda gelişen bir kavramdır (Koçel, 1995: 382). Motivasyon; "İnsanı harekete geçiren ve hareketlerinin yönlerini belirleyen, onların düşünceleri, umutları, inançları, kısaca arzu; ihtiyaç ve korkularıdır" (Başaran, 1992).

Bir başka tanıma göre ise motivasyon, bir amaca ulaşma doğrultusundaki çabaya ilişkin kararlılık, yoğunluk ve istikamettir (Robbins ve Judge, 2015: 204). Yoğunluk, bir kişinin amacına ulaşabilmek için ne kadar çaba gösterdiği ile ilgilidir. Bu çaba organizasyonun faydası doğrultusunda anlamlandırılmadığı sürece yüksek düzeyli çaba, düşük düzeyli performans ile sonuçlanacaktır. Bu bağlamda örgütte çabanın kalitesi yoğunluğu kadar önem arz etmektedir. Son olarak motivasyonun kararlılık boyutu da vardır. Kararlılık, bir çabayı ne kadar devam ettirip ne kadar koruyabileceğine ilişkindir. İnsan ihtiyaçları sonsuz ve sınırsızdır; bu sebeple insan daha fazla nasıl motive edilebilirim diye hazır durumda beklemektedir. Bir başka ifade ile motivasyonun kaynağını ihtiyaçlar oluşturmaktadır (Durmuş, 2007: 8).

İnsanın her davranışının arkasında bir isteği önünde ise bir amacı getirmektedir. Bu amaçları her zaman insan kendisi yaratmaz bazen çevre koşulları belirli amaçlara yön verir çünkü insan davranışlarına etki eden sosyal alışkanlıklar, kültürel değişkenler, kişisel yetenekler, değer yargıları vardır. Bu doğrultuda bireysel amaçların oluşmasının önü açılmış olur. Birey kendine ait amaçlarını çizbildiği ölçüde mutludur, bunun aksi durumda ise mutsuz, huzursuz ve stresli olacaktır

(Sabuncuoğlu ve Tüz, 2001:118-127). Motivasyonun iki önemli özelliği bulunmaktadır: Motivasyon bireysel bir olaydır. Birisini motive eden bir olay bir başkasını motive etmeyebilir. İkincisi motivasyon sadece insan davranışlarında gözlemlenebilen bir olaydır (Koçel, 1995: 383).

Literatürde motivasyon ikiye ayrılmaktadır. İçsel (iç) motivasyon bireyin içinden gelen dürtü ve uyarandır. Kişinin dışarıda maruz kaldığı uyarılar değil kendi içindeki arzu, istek ve merakıdır (Şişman ve Turan, 2014: 123). İkinci olarak dışsal (dış) motivasyon ise dışarıdan gelen motivasyon faktörleridir. Bizim dışımızda gerçekleşen, çevreden gelen ödüllendirme, ceza, ya da pekiştirme vasıtasıyla onların ihtiyaçlarına yanıt verme amacı güden faktörlerdir (Durmuş, 2007: 8).

Motivasyonun, gelecekle ilgili bir kavram olması bakımından, eğitim sisteminin verimliliğinde ve etkinliğinde önemli bir rolü vardır (Evans 2000: 173). Öğrenme sonuçlarını etkileyen önemli bir faktör olarak görülmektedir (Chen, 2001). Bireyin mesleğine motive olabilmesi büyük ölçüde yaptığı işi sevmesine bağlıdır. Bu sağlanabildiği takdirde insanlar mutlu oldukları gibi verimli de olabileceklerdir (Özsoy, 2005). İnsanlar yaptıkları faaliyetlerle ilgili takdir edilmekten ve beğenilmekten hoşlanırlar. Her normal insan da bunu ister. İnsanların kendilerine duydukları güven ve saygının gelişmesi buna bağlıdır. Bu etkiler gelecek için güçlü motivasyon faktörleridir (Bentley, 1999). Öğretmen ve yönetici arasındaki karşılıklı güvene dayalı olarak kurulacak bir iletişim, okul yöneticisinin daha kolay öğretmenlik rolünü oynamasına yardımcı olur (Çelik, 1999).

Ülkelerin kalkınmasında bireylere, üretken ve gelişmeye açık nitelikleri kazandırmayı amaçlayan çağdaş eğitim anlayışı, bireyin istediği, ilgisinin olduğuna inandığı ve kendisine uygun olan mesleği seçmesine önem vermektedir (Yeşilyaprak, 2006). Motivasyon tüm duyguların belli bir hedefe odaklanmasını, kendine hâkim olmayı, fevri davranışları engellemeyi, plan yapmayı, sorunları çözerek hayatta neler yapabileceğimizi belirleyen bir etkidir. Motivasyonu kişi kendi içsel dünyasında oluşturmalıdır. Başkaları tarafından motive edilmeyi beklemek en büyük hatadır (Serinkan vd., 2008).

Literatürde motivasyon ile ilgili eğitim fakültesinde öğrenim gören pedagojik formasyon öğretmen adayları ve eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları ile ilgili bazı çalışmalar mevcuttur. Altinkurt, Yılmaz ve Erol (2014), pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları üzerine yapmış olduğu çalışmada pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları daha yüksek çıkmıştır. Alemdağ vd. (2014) beden eğitimi öğretmeni adaylarının akademik motivasyon ve akademik öz yeterlikleri akademik motivasyon düzeyinin cinsiyet değişkeni ve sınıf değişkenine göre farklılaştığı görülmüştür.

3. TUTUM

Tutum, davranışın öncü bir uyarısı ile bireyi davranışa hazırlayan bir bilgi birikimidir. Bu bağlamda tutum, bireyin bir uyarı ile karşı karşıya gelmeden onun etkisi altında kalmadan bir kişi ya da nesne hakkında tepki göstermesidir, denilebilir (Erdoğan, 2007: 153-154). Bir başka tanıma göre tutum, *"Bireyin kendi dünyasının bir yönü ile ilgili, belirli değer yargılarına ve inançlarına bağlı olarak ortaya çıkan coşku ve tanıma süreçleridir"* (Eren, 2012: 173-174). Birey, sosyal bir çevrede ve karmaşık bir alemde kendisi için sınırlı sayıda olabilecek bazı kişi, kurum ve nesnelere sürekli karşı karşıya gelmektedir. Karşılaştığı bu uyarılardan sürekli olarak etkilenmekte, onlardan bazı bilgiler edinmekte ve edindiği bilgiler ile inanç ve düşünceleri de şekillenmektedir. Kişi bu şekilde çevresinden almış olduğu uyarıları bütünleştirmekte ve zihinsel sisteminde saklamaktadır. Tekrar aynı kişi ve olgularla karşılaştığı zaman, saklamış olduğu bu düşünce demetini gün yüzüne çıkarması bireyin tutumlarını oluşturacaktır (Erdoğan, 2007: 535).

Tutumu, bireyin çevresinden algıladıkları doğrultusunda oluşturduğu duygu, düşünce, inanç, his olarak tanımlayabilmek mümkündür. İnsanlar çevrelerinde ilk karşılaştıkları kişi veya nesnelere karşı tutum oluşturmazlar, önce inanç ve değerler oluştururlar. Eğer tekrarlı bir şekilde bu uyarılar devam ederse işte o zaman tutum oluşmuş demektir (Güney, 2000: 251). Tutumları tam olarak anlamlandırabilmek için onların temel özelliklerini ya da unsurlarını da göz önünde bulundurmamız gerekmektedir. Tutum bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarıyla davranışın önemli bir yordayıcısı olarak görülen psikolojik bir değişkendir (Anderson, 1988). Birincisi, bilişsel unsur (Bireyin çevresindeki varlık ve nesnelere hakkında sahip olduğu tüm bilgilerdir). İkincisi, duygusal unsur (Bireyin kişiye, gruba veya nesneye karşı duygusal ya da hislere yönelik bölümüdür. Örneğin; Heyecanlanma, üzülmeye, sevinme gibi). Üçüncü olarak, Davranışsal unsur (Birey veya nesneye karşı belirli bir biçimde davranma niyetini açıklar) Bu belirlenen unsurlar tutumlar ile davranışlar

arasındaki mevcut ilişkiyi anlamaya yöneliktir ve yapının ayrılmaz parçaları olarak birçok yönden birbirleriyle yakından ilişkili kolayca soyutlanamayan, kesin çizgilerle ayırmanın zor olduğu unsurlardır (Robbins ve Judge, 2015: 72-73).

Tutumlara yön veren davranışlar daha önce kişinin başından geçmiş olaylar, yaşadığı toplumsal, kültürel, çevre, bilgi birikimi ve yaşam deneyimleri sonucu oluşmaktadır. Bu deneyimlerin etkileri altında kişinin yaşadığı çevre, cinsiyet, eğitim seviyesi, sosyal mevki, medeni durum, yaş... gibi demografik özellikler sayılabilir (Eren, 2012: 175). Tutumla birlikte birey çevresindeki varlıkları, nesnelere olumlu ya da olumsuz şekilde değerlendirmektedir. Günlük yaşantımızda eşimizin, çocuğumuzun, arkadaşlarımızın davranışlarının çoğunu tutumun yansıması olarak değerlendiririz (Güney, 2000: 251).

İnsanlar doğuştan tutumlara sahip değillerdir, zaman içerisinde değişme ve gelişme göstererek şekillenirler (Kağıtçıbaşı, 1988: 100). İnsanlar değişen çevre koşullarına ayak uydurmaya çalışan bireylerinde tutumlarında değişimler gözlemlenmek mümkündür (Eren, 2012: 174-180). Bu değişimler çoğu zaman gözlemlenemeyen, saklı değişkenler olarak davranış şekillerinden (ses, tavır, jest, mimik...gibi) çıkartılabilmektedir (İnceoğlu, 2004: 25).

Tutumlar pozitif ve negatif özelliklerine göre ayrılırlar. Pozitif tutumlar başarıya öncülük ederken negatif tutumlar başarısızlıklara zemin hazırlamaktadır. Pozitif tutumlar ve davranış durumları karakterlerin gelişmesine ve başarılı olmalarını sağlarken negatif tutumlar karakterlerin gelişmesinde ve başarılı olunmasında negatif yönde etkiye sahiptir (Ulug, vd., 2011: 739). Tutum bir nesneyi iyi / kötü veya olumlu / olumsuz gibi nitelik boyutları açısından değerlendirmektedir. Bu değerlendirme niteliği, tutum tanımının merkezinde yer alır ve kavramı inanç veya görüşlerden ayırır. Tutumlar oldukça istikrarlı (bir kez oluştuktan sonra değiştirmek zor) ve çok bağlamlara bağımlıdır (Smeets vd., 2011: 217).

Meslek seçiminde bireylerin sahip olduğu özellikler ve seçtiği mesleğe yönelik tutumları önemli rol oynamaktadır. Bireylerin bir mesleği nitelikli olarak yerine getirebilmeleri için gerekli olan bilişsel ve beceri boyutlarının yanı sıra duyuşsal olarak da hazır bulunuşluğa sahip olması gerekmektedir. Bu hazır bulunuşluk büyük ölçüde tutum boyutu ile ilgilidir ve iş doyumunun yüksek olmasında etkilidir (Eraslan ve Çakıcı 2011).

Öğretmenlik mesleği; alan bilgi ve becerilerinin yanı sıra, aynı zamanda tutum ve düzenli alışkanlıklar gerektiren bir meslektir. *"Bu nedenle okullarda öğrenim gören öğretmen adaylarının, meslekle ilgili değer ve tutum kazanmaları da, en az bilgi ve beceri kadar gereklidir"* (Çeliköz ve Çetin, 2004: 137). Öğretmen adaylarının; tutum ve davranışlarının mesleğe girip icra etmeye başladıklarında öğrenciler üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu kabul edilmektedir (Aydın ve Sağlam, 2012: 262) Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları ve alışkanlıkları; mesleklerini sevmeleri, mesleklerine bağlı olmaları, mesleklerinin önemli olduğunun bilinç ve sorumluluğunda olmaları, mesleklerinde kendilerini sürekli geliştirmeleri ile ilgilidir. Olumlu ya da olumsuz tutumlar, öğretmen adaylarının mesleki davranışlarını yönlendirmede oldukça etkili olmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin öğrenme yaşantıları, öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumlar oluşturacak biçimde düzenlenmelidir (Özkan, 2012: 32). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı geliştirmiş oldukları tutumlar onların meslekte başarıya ulaşmalarında etkili olmaktadır. Bu anlamda öğretmen adaylarının mesleğe karşı olumlu tutum geliştirmesi gerekmektedir (Recepöğlu, 2013: 313).

Yapılan araştırmalarda büyük bir çoğunluğunda eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelenmiştir (Çapa ve Çil, 2000; Kaya ve Büyükkasap, 2005). Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını inceleyen çalışmalara çok az rastlanmıştır (Çakır, Kan ve Sünbül, 2006; Oğuz ve Topkaya, 2008, Acat vd. (2005). (Aydın ve Sağlam, 2012). Tezsiz yüksek lisans programına devam etmiş olan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının incelendiği araştırmaların (Yüksel, 2004; Gömleksiz vd., 2006; Başbay vd., 2009; Kartal, 2009; Eraslan ve Çakıcı, 2011) yanı sıra bu programlara devam eden öğrencilerle eğitim fakültesi öğrencilerinin karşılaştırıldığı araştırmalar da mevcuttur (Şimşek, 2005; Özgür, 1994; Sayın, 2005; Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Terzi ve Tezci, 2007). Bu araştırmalarda da farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Karşılaştırma yapılan kimi araştırmalarda tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha yüksek (Özgür, 1994) kimisinde ise eğitim fakültesi

öğrencilerinin daha yüksek (Şimşek, 2005; Sayın, 2005) bulunurken kimisinde ise herhangi bir farklılık bulunmamıştır (Terzi ve Tezci, 2007).

4. ALAN ARAŞTIRMASI

4.1. Çalışmanın Amacı

Bu araştırma Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. Sınıf da öğrenim görmekte olan öğretmen adayları ile Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının motivasyon ve tutumlarının bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını sorgulamak amacıyla yapılmıştır.

4.2. Çalışmanın Hipotezleri:

H₁: Öğrencilerin motivasyon ve tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında fark vardır.

H₂: Öğrencilerin motivasyon ve tutumları ile yaş değişkeni arasında fark vardır.

H₃: Öğrencilerin motivasyon ve tutumları ile okuduğu bölüm değişkeni arasında fark vardır.

H₄: Öğrencilerin motivasyon ve tutumları ile medeni durum değişkeni arasında fark vardır.

H₅: Öğrencilerin motivasyon ve tutumları ile mezuniyet durumu değişkeni arasında fark vardır.

H₆: Öğrencilerin motivasyon ve tutumları ile eğitim türü değişkeni arasında fark vardır.

4.3. Çalışma Yöntemi ve Veri Toplama Aracı

Araştırmada nicel veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Veriler tesadüfi örneklem yöntemi tercih edilerek toplanmıştır. Ankette, demografik sorular, motivasyon ve tutum ölçekleri kullanılmıştır. Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği 38 maddeden Tezbaşaran (1996), yılında çevrilmiş, Erkuş vd., (2000) tarafından son hali verilmiştir. Motivasyon anketi McClelland'ın Güdüleme testidir. Anket sorularında 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Anket soruları Karşlıoğlu'nun (2011) yüksek lisans tezinden alınmış olup Kuş (2015) tarafından geliştirilmiştir. Motivasyon beceri envanteri başarı, güç ve ilişki alt boyutlarından oluşmuştur. Ölçekler 5'li Likert tipi derecelendirmeye düzenlenmiş ve araştırmaya katılan öğrencilerden her maddeyi okuyup; "kesinlikle katılıyorum 5", "katılıyorum 4", "az katılıyorum 3", "katılmıyorum 2" ve "kesinlikle katılmıyorum 1" seçeneklerinden birini işaretlenmesi istenmiştir. 2015-2016 yılı Bahar döneminde Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler enstitüsünden gerekli yazılı ve sözlü izinler alındıktan sonra araştırmaya katılan öğrencilere araştırmanın amacı açıklanarak sonuçların gizli tutulacağı vurgulanmış, gönüllü katılmaları istenmiştir. Anketler öğrencilere sınıf ortamında uygulanmıştır. Bu çalışma sürecinde anketler puanlanmadan önce gözden geçirilmiş; eksik işaretleme yapan katılımcıların formları araştırma dışı bırakılmış; toplam 400 adet eksiksiz olduğu tespit edilen anket formu analizlere dâhil edilmiştir.

4.4. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında Akdeniz Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Eğitim Fakültesi 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları ile Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğretmen adayları oluşturmaktadır.

4.5. Analizler ve Bulgular

Verilerin analizleri için SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde sırasıyla; araştırmada kullanılan demografik özellikler için frekans tabloları ve diğer tüm değişkenler için ise güvenilirlik analizinden yararlanılmıştır. Araştırmada tutum ve motivasyonun demografik özellikler ile aralarındaki farklılığı tespit etmek için bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizleri kullanılmıştır. Bu analizlere tabi tutulmadan önce anket cevaplarının daha sağlıklı olması adına sorular ters sorular ile ilgili gerekli dönüşümler yapılmış ve daha sonra analizlere geçilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerin, güvenilirlik analizleri yapılmış ve motivasyon ölçeğinin cronbach's alfa değeri 0,90, tutum ölçeğinin cronbach' s alfa değeri ise 0,93'tür.

Tablo 1. Demografik Özellikler

Cinsiyet	N	%
Kadın	264	66,0
Erkek	136	34,0
Yaş		
18-25	301	75,8
26-33	75	18,9
34-42+	21	5,3
Medeni Durum		
Evli	61	15,4
Bekâr	336	84,6
Öğrencilerin Okuduğu Bölüm		
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	47	26,0
Okul Öncesi Öğretmenliği	50	27,6
Türkçe Öğretmenliği	10	5,5
İngilizce Öğretmenliği	13	7,2
Sınıf Öğretmenliği	12	6,0
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	32	17,7
Fen Bilgisi Öğretmenliği	14	7,7
İlahiyat	3	1,7
Öğrencilerin Mezun Olduğu Bölüm		
Tarih	63	28,8
Matematik	42	19,2
İşletme	37	16,9
Biyoloji	39	17,8
Turizm İşletmeciliği	38	17,4
Eğitim Türü		
Pedagojik Formasyon	217	54,3
Eğitim Fakültesi	183	45,8

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin; % 66,0 kadın, % 34,0 erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 75,8'i 18-25 yaş arasındadır. Öğrencilerin medeni durumlarına bakıldığında, % 84,6'sı bekârdır. Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin %27,6'sının Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünü okumaktadırlar. Araştırmaya %54,3 oranında Pedagojik Formasyon Eğitimi alan öğrencilere ulaşılmıştır.

Tablo 2. Motivasyon Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre t Testi İle İncelenmesi

MOTİVASYON			
	M	SD	p değeri
Cinsiyet			,595
Kız	4,03	,56	
Erkek	4,07	,63	
Medeni Durum			,674
Evli	4,02	,75	
Bekâr	4,05	,55	
Eğitim Türü			,027*
Pedagojik Formasyon	4,11	,60	
Eğitim Fakültesi	3,98	,56	

*P<0,01(M: Ortalama, SD: Standart Sapma).

Tablo 2 incelendiğinde, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenli mesleğine yönelik motivasyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t testi ile test edilmiştir. Öğretmen adaylarının motivasyon düzeyleri eğitim türüne göre bir farklılaşma olduğu gözlemlenirken, cinsiyet ve medeni durumlarına göre bir fark olmadığı saptanmıştır.

Tablo 3. Motivasyon Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre Anova Testi İle İncelenmesi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	PDeğeri
Yaş	126,359	,460	1,330	,266
Okuduğu Bölüm	49,732	,132	,410	895
Mezun Olduğu Bölüm	71,450	,815	2,316	,059

Tablo 3 incelendiğinde, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşmış olup farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının yaş, okuduğu bölüm ve mezun olduğu bölümler arasında motivasyon algılarında bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır.

Tablo 4. Tutum Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre t Testi İle İncelenmesi

TUTUM			
	M	SD	p değeri
Cinsiyet			,000*
Kız	4,47	,63	
Erkek	4,07	,87	
Medeni Durum			,843
Evli	4,31	,90	
Bekâr	4,33	,71	
Eğitim Türü			,011*
Pedagojik Formasyon	4,42	,70	
Eğitim Fakültesi	4,22	,78	

*P<0,01(M: Ortalama, SD: Standart Sapma).

Tablo 4 incelendiğinde, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşmış olup farklılaşmadığı bağımsız örneklem t testi ile test edilmiştir. Öğretmen adaylarının tutum düzeyleri cinsiyet ve eğitim türlerine göre bir fark olduğu tespit edilirken, medeni durumlarına göre öğretmen adaylarının tutum düzeylerinde bir farklılaşma tespit edilmemiştir.

Tablo 5. Tutum Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre Anova Testi İle İncelenmesi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P Değeri
Yaş	207,609	,160	,288	,750
Okuduğu Bölüm	13,496	1,928	3,463	,002*
Mezun Olduğu Bölüm	2,652	,663	1,374	,244

Tablo 5 incelendiğinde, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşmış olup farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının okuduğu bölümlerle ilgili aralarında bir farklılaşma tespit edilirken, yaş ve mezun olduğu bölümler arasında tutum algılarında bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır.

Tablo 6. Motivasyon ve Tutum Ortalama ve Standart Sapma

Özellikler	N	Ortalama	Standart Sapma
Motivasyon	400	4,05	,74
Tutum	400	4,33	,59

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde, motivasyon ortalama 4,05, standart sapma ,74' dür. Tutum ortalama 4,33, standart sapma ,59'dur.

5. TARTIŞMA VE ÖNERİ

Bu araştırma, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları ile Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının motivasyon ve tutumlarının bazı değişkenlere göre farklılaşmış olup farklılaşmadığını sorgulamak amacıyla yapılmıştır.

Öğretmen adayını mesleki anlamda başarıya götürebilecek en önemli öğelerden birisi kendisini mesleki anlamda yeterli görerek moral ve motivasyonunun yüksek olmasıdır. Çünkü kendini mesleki anlamda yeterli görmeyen, moral ve motivasyon düzeyleri düşük olan öğretmen adaylarının istenilen davranışları göstererek başarıya ulaşabilmesi oldukça zordur. Başarıyı elde edemeyen öğretmen adayının tutum ve davranışlarında da birtakım olumsuzlukları beraberinde getirecektir. Bu olumsuzluklar öğrencinin etkililik ve verimliliğini azaltacağı gibi öğretmenlerinde motivasyonlarında azalmalara neden olacaktır. Bu bağlamda bu iki kavram birlikte ele alındığında öğrenci ile öğretmen kalitesi ve başarısı için önem arz etmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin; % 66' sını kadın öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 75,8) 'i 18-25 yaş arasındadır. Katılımcıların medeni durumlarına bakıldığında, % 84, 6' sını bekârdır. Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin %27,6'sının Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünü okumaktadırlar. Araştırmaya %54,3 oranında Pedagojik Formasyon Eğitimi alan öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırma bulgularına göre, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon ve tutum düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t testi ile test edilmiştir. Öğretmen adaylarının motivasyon düzeyleri eğitim türüne göre bir farklılaşma olduğu tespit edilirken, cinsiyet ve medeni durumlarına göre bir fark olmadığı saptanmıştır. Öğretmen adaylarının, tutum düzeylerinin cinsiyet ve eğitim türlerine göre bir fark olduğu tespit edilirken medeni durumlarına göre öğretmen adaylarının tutum düzeylerinde bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Diğer değişkenler arasındaki farklılaşmayı tespit etmek için, tek yönlü varyans analizi kullanılmış ve öğretmen adaylarının motivasyon algılarının yaş, okuduğu bölüm ve mezun olduğu bölüm arasında bir farklılaşma bulunamamıştır. Öğretmen adaylarının tutum algıları ise okuduğu bölüme göre farklılaşma gösterirken, yaş ve mezun olduğu bölümlere göre bir farklılaşma göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde; motivasyon ortalama 4,05, standart sapma ,74' dür. Tutum ortalama 4,33, standart sapma ,59'dur.

Literatürde öğretmen adaylarının motivasyon düzeyleri ile ilgili bazı çalışmalar mevcuttur. Altınkurt, Yılmaz ve Erol (2014), pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları üzerine yapmış olduğu çalışmada pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlar bu çalışma bulgularını destekler niteliktedir. Alemdağ vd. (2014) Beden eğitimi öğretmeni adaylarının akademik motivasyon ve akademik öz yeterlikleri akademik motivasyon düzeyinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır. Bu bulgu bu çalışma ile çelişmektedir.

Literatürde öğretmen adaylarının tutum düzeyleri ile ilgili çalışmalara bakıldığında; Kaya ve Büyükkasap (2005) tarafından yapılan bir çalışmada fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutum ve endişeleri cinsiyete bağlı olarak incelenmiştir. Örneklemdeki öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Çapa ve Çil (2008), öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelemiştir. Çapri ve Çelikkaleli (2000), öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelemiştir. Şimşek (2005), eğitim fakültesi öğrencileri ile fen-edebiyat fakültesi mezunlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna varmıştır. Bu sonuçlar bu çalışmayı destekler niteliktedir. Çapri ve Çelikkaleli (2008), Eğitim Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının kız ve erkek öğretmen adayları arasında farklılaştığını belirlemiştir. Öğretmen adaylarının tutumları cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu bulgu bu çalışma ile ve bazı araştırma bulguları ile desteklenmektedir (Çapa ve Çil, 2000; Terzi ve Tezci (2007).

Gürbüz ve Kışoğlu'nun (2007) eğitim fakültesi öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ile formasyon öğrencilerinin tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde Polat (2013) Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları Eğitim Fakültesi öğrencilerinden daha yüksek çıkmıştır. Özkan (2012), pedagojik formasyon öğrencileriyle yaptığı çalışmada benzer sonuçlar elde ederek formasyon öğrencilerinin

cinsiyetlerinin, mesleğe ilişkin tutumlarını etkilemediğini sonucunu bulmuştur. Bahçeci vd. (2015)'lerinin çalışmasında fen edebiyat fakültesinden mezun olup da öğretmen olmak için pedagojik formasyon alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının, eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin mesleğe karşı tutumlarından daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular bu çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Çalışmada elde edilen bulgular ile diğer çalışmalar arasındaki bulguların değişiklik göstermesinde yerleşim yeri, gelir düzeyi, üniversite koşulları, sosyal, kültürel ve bireysel etkenler, araştırmanın uygulandığı örneklem alanı, çalışma gruplarının bulunduğu üniversiteden ve çalışmanın yapıldığı zaman farklılıkları gibi faktörlerden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırma her ne kadar Antalya' da bulunan Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde gerçekleştirilmiş olsa da birtakım kısıtları da mevcuttur. İlk olarak araştırma kapsamında veriler eğitim fakültesi 4. sınıfta da öğrenim gören öğretmen adaylarından toplanmış olmasından dolayı sonuçlar eğitim fakültesindeki 1.2. ve 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının motivasyon ve tutum düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği sonucunu tam olarak yansıtmayabilir. Bu sebeple ileriki çalışmaların diğer sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarını kapsayacak şekilde gerçekleştirilmesi ve aralarında karşılaştırılma yapılması önerilmektedir. Ayrıca fen edebiyat fakültesinde öğrenim görüp pedagojik formasyon eğitimi almayan öğrencilerin mesleğine yönelik tutum ve motivasyonları farklı değişkenler açısından incelenebilir.

Eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının motivasyon ve tutum algılarına ilişkin eksiklikleri dikkate alınarak ders içeriklerinin çeşitlendirilmesi ile öğretmen adaylarının motivasyonları yükseltip tutumlarında değişiklik sağlanabilir. Meslek bilgisi derslerinin öğretmen adaylarının öğretmenlik motivasyonlarını artırıcı nitelikte işlenmesine özen gösterilmelidir. Akademik alanda başarıyı artırmak adına üniversitelerde çeşitli konferanslar, tanıtım ve kariyer günleri düzenlenebilir. Aynı kapsamda yapılacak başka bir çalışmada nitel çalışmalarla bu durum karşısında ortaya çıkan farklılaşmaların nedenleri, motivasyon ve tutumlarındaki farklılaşmanın kaynağı araştırılarak ülkemiz öğretmen yetiştirme sisteminde bazı düzenlemelere gidilebilir.

KAYNAKÇA

Acat, B. Balbağ, M. Z., Demir, B., & Görgülü, A. (2005). "Fen Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Meslek Algıları", Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, (17): 27-35.

Adair, J. (2003). Etkili Motivasyon (Çev: Salih Uyan). Babıali Kültür Yayıncılığı, İstanbul.

Alemdağ, E. Öncü, E. & Yılmaz, K. A. (2014). "Beden Eğitim Öğretmeni Adaylarının Akademik Motivasyon ve Akademik Özeyeterlikleri", Spor Bilimleri Dergisi, 25(1): 23-35.

Altinkurt, Y. Yılmaz, K. & Erol, E. (2014). "Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Motivasyonları", Traya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(1): 48-62.

Anderson, L.W. (1988). "Attitudemeasurement: Attitudesandtheirmeasurement, Inkeeves, J.P. (Ed.), Educationalresearchmethodologyandmeasurement: An Internationalhandbook, New York.

Aydın R. & Sağlam, G. (2012). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği)", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Bahar, 10(2): 257-294.

Bahçeci, B. Yıldırım İ. Kara, K. & Keskinpalta, P. (2015). "Pedagojik Formasyon ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması Erzincan Üniversitesi ", Eğitim Fakültesi Dergisi 17(1).

Başaran İ.E. (1992). Yönetimde İnsan İlişkileri. Kadioğlu Matbaa, Ankara.

Başbay, M., Ünver G. & Bümen N.T. (2009). "Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları: Boylamsal Bir Çalışma", Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi (59): 345-366.

Bentley, T. (1999). İnsanları Motive Etme. (O. Yıldırım, Çev.). Hayat Yayınları, İstanbul.

Castetter, B.W. (1986). Administering School Personal, New-York.

- Çapa, Y. & Çil, N. (2000). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (16): 69-73.
- Chen, A. (2001). "A Theoretical Conceptualization Formotivation Research In Physicaleducation: An Integrated Perspective", *Quest*, (2):35-58.
- Çelik, V. (1999). Eğitimsel Liderlik, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Çeliköz, N. & Çetin, F. (2004). "Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenler", Millî Eğitim Dergisi, 32(162): 136-145.
- Durmuş, H. (2016). "Eğitim Yönetiminde Motivasyon Ödüllendirme" www.hayatidurmus.com/GGO/subat_pdf/08.pdf (14.04.2016).
- Erdoğan, İ. (2007). İşletmelerde Davranış, MİAD- Malatyalı İşadamları Derneği Yönetim Yayınları Dizisi 1, İstanbul.
- Erkuş, A. Sanlı, N. Bağlı, T. M. & Güven, K. (2000). "Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi", Eğitim ve Bilim Dergisi, 25(116): 27-34.
- Eraslan L. & Çakıcı D. (2011). "Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", Kastamonu Eğitim Dergisi, 19(2): 427-438.
- Eren, E. (2012). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Evans, L. (2000). "The Effects Of Educational Change On Moral, Job Satisfaction And Motivation", Journal of Educational Change, (1): 173-192.
- Gömleksiz, M. N., Oral, B. & Bulut, İ. (2006). "Ortaöğretime Nitelikli Öğretmen Yetiştirmede Tezsiz Yüksek Lisans Uygulaması", Orta Öğretimde Yeniden Yapılanma Sempozyumu 20-22 Aralık 2004 Bildiriler Kitabı.
- Güney, S. (2000). Yönetim ve Organizasyon El Kitabı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Gürbüz, H. & Kışoğlu, M. (2007). "Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Fen Edebiyat Fakültesi Ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları (Atatürk Üniversitesi Örneği)", Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(2):71-83.
- Arslan, H. Can, N. Dönmez, B. Gülveren, H. Işık, H. Karlı, M.D. Kuran, K. Memişoğlu, S. Özabacı, N. Sarıtaş, M. Yiğit, B. & Yücel, C. (2014). Sınıf Yönetimi. (Edit: Mehmet Şişman ve Selahattin Turan) Pegem Yayınları, Ankara.
- İnceoğlu, M. (2004). Tutum Algı ve İletişim, Kesit Dağıtım Limited Şirket, Ankara.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). İnsan ve İnsanlar, Evrim Basım Yayın, İstanbul.
- Kartal, S. (2009). "Tezsiz Yüksek Lisans Programlarına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, (28): 223-239.
- Kartal, T. & Afacan, Ö. (2012). "Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi", Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(24): 76-96.
- Kaya, A. & Büyükkasap, E. (2005). Fizik Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Profilleri, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Endişeleri, Kastamonu Eğitim Dergisi, 12(2), 367-380.
- Kuş, E. (2015). "Mobbingin Motivasyona Etkisi Ve Bir Kamu Kuruluşunda Uygulama" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.
- Koçel, T. (1995). İşletme Yöneticiliği. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Özgür N. (1994). "Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, H.H. (2012). "Öğretmenlik Formasyon Programındaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (SDÜ Örneği) Ahi Evran Üniversitesi", Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(2).

- Özsoy, O. (2005). Değişen Dünyada Meslek Seçimi Geleceğin Meslekleri, Hayat Yayıncılık İletişim Eğitim Hizmetleri, İstanbul.
- Polat, S. (2013). "Pedagojik Formasyon Sertifika Programı Ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi", International Journal Of Educational Research 4(2): 48-60.
- Recepoğlu, E. (2013). "Öğretmen Adaylarının Yaşam Doyumları ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) Özel Sayı (1): 311-326.
- Robbins, S. & Judge T. (2015). Örgütsel Davranış (Çev: Prof. Dr. İnci Erdem). Nobel Basım Yayın, Ankara.
- Sayın, S. (2005). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumları Ve Mesleki Benlik Saygılarının İncelenmesi", Eğitim Araştırmaları, 5(19): 271-282.
- Sabuncuoğlu, Z. & Tüz, M. (2001). Örgütsel Psikoloji, Ezgi Kitapevi, Bursa.
- Serinkan, C. (2008). Liderlik Ve Motivasyon Geleneksel ve Güncel Yaklaşımlar, Nobel Yayın Dağıtım Ankara.
- Smeets, A. V.S., Juliette H. Walma Van Der Molen, Lieke J. F. Asma, (2011). Primary Teachers' Attitudes Toward Science: A New Theoretical Framework, Science Education Institute Elan for Teacher Education, Science Communication and School Practices, University of Twente.
- Şimşek H. (2005). "Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1).
- Terzi A. R. & Tezci E. (2007). "Necatibey Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları", Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, (52): 593-614.
- Ulug, M. Özden M.S. & Eryılmaz, A. (2011). "The Effects of Teachers' Attitudes on Students' Personality and Performance.
- Üstüner, M. (2006). "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması" Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Pegem A Yayınları, 12(45).
- Yeşilyaprak, B. (2006). Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Yüksel, S. (2004). "Tezsiz Yüksek Lisans Programının Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarına Etkisi", Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(2).